

Door de huidige, uitzonderlijke Corona-situatie verschijnt deze editie alleen in digitale versie.

KringloopZINE

Meer halen uit de biologische kringloop

Driemaandelijks tijdschrift voor de actieve kringloopkracht: nr 29 • januari - februari - maart 2020

Beste,

De natuur is er vroeg bij dit jaar. De gele bloemen van de narcis sieren hier al in februari als een soepele slinger de grasperken tussen het drukke verkeer op de ring van Mechelen.

We voelen ons helemaal geïnspireerd. Dat gevoel werd nog aangewakkerd toen in maart in primetime Monty Don's tuinprogramma een aantal Amerikaanse tuinen aandeed. Niet dat we er ooit gaan geraken maar Edwina von Gal's Perfect Earth project toonde ons een ware kringlooptuin met gras dat slechts één keer per jaar een maaibeurt kreeg en hoopjes composterend materiaal verspreid over de tuin en muurtjes van snoeihout die als een geheel met de tuin opgingen.

Half maart slaat de coronacrisis ook bij ons toe en worden alle bijeenkomsten en lessen opgeschort. We brengen meer tijd door thuis bij het gezin en zoeken rust in de tuin en het leven dat zich er in afspeelt.

Door de coronaproblematiek zagen we ons verplicht om - wellicht/hopelijk slechts éénmalig - deze KringloopZINE-editie uitsluitend digitaal aan te bieden. Alvast onze excuses voor het eventueel hierdoor veroorzaakte ongemak.

Ondanks alles, toch heel veel tuin-, kringloop- en leesplezier gewenst!

Kristof Van Stichelen
Elfriede Anthonissen
Team Thuiskringlopen

In dit nummer:

Kringloopquotes 2

Kort#Krachtig

Nieuwe Vlaco-lesgevers 3-4-5

Actief-Creatief

Kringloopweekend 2020 6

COMPOSTEER, met kwaliteit doe je profijt! 6

KRINGLOOP, beestig goed voor biodiversiteit! 9

COMPOST, jouw maat voor het klimaat! 9

Gratis inspiratiebox 9

Vlaco en Landelijke Gilden zetten in op

Tuin van de toekomst 9

Grond, grondiger, gegrond

Thuis composteren van moestuinresten 10

Kringloopquotes

Enkele tuinquotes, o.a. van de nieuwe Vlaco-lesgevers die midden februari afstudeerden.

**'Het belangrijkste gebod:
Gij zult minder gras zaaien.'**

Gino

Oorsprong uitmergelen:

**'De laatste jaren van de pacht,
mesten pachters hun grond met
mergel - een natuurlijk mengsel
van klei en kalk - om alle
voedingsstoffen die in de grond
zitten, op te gebruiken.'**

Marc

**'Een vormingsles geven is
zoals composteren'. Je creëert
de juiste omgeving, je geeft
voeding en houdt het luchtig.'**

Peter

**'Vergelijk successie met een
mens van baby tot volwassene.
Je tuin in de peuterfase
(eenjarigen, gazon ...) houden
vergt veel tijd en inspanning.
Je tuin in de volwassenfase is
evenwichtig en trekt zijn plan.'**

Louis De Jaeger.

**'Een boom gebruikt water, hij
verbruikt het niet. Het water
komt immers opnieuw in de
kringloop.'**

Annemie

NIEUWE VLACO-LESGEVERS

De lesgeversopleiding die Vlaco in samenwerking met Kwadraet organiseerde, leverde 15 nieuwe lesgevers! Zij staan te popelen om in gans Vlaanderen de mensen wegwijz te maken in de vele kringlooptechnieken in keuken en tuin.

Net voor het ter perse gaan van dit magazine, bereikten ons de recente coronamaatregelen. Voorlopig worden daardoor alle infosessies en acties opgeschort.

De nieuwe lesgevers zullen nog even geduld moeten uitoefenen vooraleer we op hen beroep kunnen doen. We stellen ze alvast aan je voor.

Marina Reynders

Marina woont in Beverlo en zag het levenslicht in de vroege jaren '60. Haar hobby's zijn tuinieren en natuurbeleving. In het bijzonder zijn het de beestjes die haar interesse wekken. Kippen (om de tuinresten te verwerken) en bijen (zowel met als zonder honing) wekken haar interesse. Marina wil vooral mensen sensibiliseren en hen anders leren omgaan met onze waardevolle natuur. Ze wil graag kinderen het belang van de biologische kringloop laten inzien en de 'grote mensen' met een andere bril naar natuur en biodiversiteit leren kijken. Zorgen voor onze toekomst is min of meer het levensmotto van deze straffe Limburgse madam. Wie in het oosten van Vlaanderen woont ziet haar ongetwijfeld de komende jaren wel eens opduiken als lesgever.

Hilde Buysse

Hilde is van het schone jaar '54 en woont in het minstens even schone Brasschaat. Zij is een zeer actieve zestiger, die nog steeds werkt (verpleegster) en tegelijk volop in het verenigingsleven staat als vrijwilligster (milieuraadslid, kringloopkracht, Velt-

vrijwilliger ...). Haar interessedomeinen zijn heel breed: ecologie, duurzaamheid, mobiliteit, integratie, anti-racisme, politiek, en de vele tientallen linken daartussen. Het is moeilijk om Hilde in één hokje onder te brengen, maar dat ze het allerbeste voorheeft met de wereld staat buiten kijf. Ken je het nummer "You can get it if you really want" van Jimmy Cliff nog? Wel, dat is het motto van Hilde. Als je iets wil, ga er dan voor! Je zal Hilde de komende jaren vooral aantreffen op infomomenten rond thuiscomposteren en kringlooptuinieren.

Manu Everard

Manu is jong, om niet te zeggen piepjong. Hij is geboren in Assen in 1998 en studeerde pas heel recent af aan de Tuinbouwschool te Merchtem. 'Niets laten verloren gaan' kreeg hij als advies mee in zijn middelbare schooljaren in de Steinerschool, en naar dat advies probeert hij te leven. Kringlooptuinieren past perfect in die levensvisie; respect en zorgdragen zitten ingebakken in Manu's genen. Manu is in het Vlaams-Brabantse Londerzeel actief als tuinman bij Comité Jean Pain, waar hij instaat voor een groot deel van het onderhoud en het (zwaardere) tuinwerk. Manu woont in Oilsjt (Aalst nvdr) meer bepaald in de deelgemeente Meldert en laat zich daar omringen met een mooie moestuin en enkel dartele kippen. Re-enactment is dé hobby van Manu. Hij probeert het verleden qua kledij, stijl en gebruiksvoorwerpen; vooral dan het Interbellum ('18-'40), tot leven te

brengen. Manu is een echte praktijk- en demonstratiemens. In die rol zal je hem de komende jaren als Vlaco-lesgever aantreffen.

Sara Dieltiens

Sara is een 25-jarig 'groentje', want vrij nieuw in de kringloopwereld. Ze groeide op in Herselt, tussen de groenten, fruitbomen, kippen en geiten. Liefst spendeert ze haar dagen met de handen wroetend in de aarde, roerend in de kookpotten of werkende temidden planten en dieren. Het leukste hieraan vindt zij het constant ontdekken en leren. In haar vrije tijd organiseert Sara nogal wat duurzame events waarbij afvalvermindering centraal staat. Als Vlaco-lesgever wil ze mensen zo veel mogelijk positivisme, inspiratie, informatie en weetjes meegeven. Ze wil zich op een heleboel Vlaco-thema's 'storten' en wie in Vlaams-Brabant of Antwerpen woont maakt kans om haar de komende jaren aan de slag te zien. De goesting en de interesse in het lesgeven zijn er bij haar alvast helemaal!

Annick De Paepe

Annick De Paepe is van mei '68, en trots in zo een unieke maand geboren te zijn. En trots dat ze in Genk woont, is ze ook. En naast wat Belgisch bloed stroomt er ook Engels en Iberisch (Spaans/Portugees) bloed door haar aderen. Vandaar misschien haar vurige passie voor tuinen en wild groen. Alle

Kort#Krachtig

ingrediënten zijn bij haar alvast aanwezig om een straffe lesgeefster te worden. Naast verre reizen, fotografie en tennis is ook tuinieren een ontspannende passie van haar. Sinds 1991 heeft ze van haar groene interesse ook haar beroep kunnen maken: eerst zeven jaar als natuur- en milieueducator voor de stad Genk en vervolgens 20 jaar voor intercommunale IVVVA en Limburg.net waar ze mede verantwoordelijk was voor de compostmeesterwerking. Sinds oktober 2018 werkt ze als coördinator organisch afval bij Centrum Duurzaam Groen. De thema's waar zij rond wil werken als Vlaco-lesgeefster zijn kringlooptuinieren, snoeihout, mulchen, maar ook thuiscomposteren, kippen en voedselverlies krijgen haar volle aandacht.

Wendy Roux

Gepassioneerd door alles wat groeit en bloeit en leeft, probeert Wendy op haar eigen manier bij te dragen tot een beter klimaat. In 1972 begon de carrière van Julio Iglesias en het leven van Wendy Roux. Of die twee zaken iets met elkaar te maken hebben, betwijfelen we ten zeerste, maar dat Wendy natuurgids is, tuinarchitecte, permacultuur-hofdame en nu ook Vlaco-lesgeefster, dàr zijn we zeker van. Wendy probeert op zoveel mogelijk manieren haar steentje bij te dragen en mensen warm te maken voor een heel nieuwe mindset. Tijdens haar vrije tijd vind je haar in het bos waar zij en haar vriend graag wandelen met de honden. Koken voor haar nieuw samengesteld gezin vindt ze ontspannend en geregeld nieuwe dingen uitproberen vindt ze leuk. Na wat rondgezworven te hebben woont Wendy nu in haar geboortedorp Diepenbeek en werkt ze bij stad Genk. Wendy wil op termijn alle Vlaco-themas aanbieden, in heel Vlaanderen. Dat komt helemaal goed!

François Jacobs

François is geboren in '50. Hij is getrouwd met Lily. In het Haspengouwse Hoeselt is hij gedomicilieerd. François is een jaartje met pensioen. Bijna zijn hele leven was hij ambtenaar. Vanaf 2000 bouwde hij

voor de toenmalige intercommunale Intercompost een breed netwerk uit rond vrijwilligerswerking. Compostmeesters, compostcursussen, rondleidingen op composteerinstallaties, buitenlandse delegaties ontvangen ... François deed het allemaal met volle goesting, ook toen Intercompost in Limburg.net overging. Hij stond mee aan de wieg van heel wat Limburgse samentuinen en van Terra-Therapeutica, een organisatie die zich inzet voor kwetsbare mensen. Thuisblijven is niet aan François besteed, o.a. Wales, Haiti, Palestina, Ecuador en Mexico hebben dat de afgelopen jaren mogen ervaren. François heeft één dochter en twee kleinkinderen. Met de oudste kleinzoon (nu 15) doet hij de laatste jaren regelmatig natuurreizen. François is voorzitter van de lokale milieuraad en met een vriendengroep zet hij zich in voor het behoud van de mooiste landschappen in Hoeselt. Tussendoor gaat hij ook nog wat tijd proberen vrij maken om voor Vlaco les te geven, over een hele reeks thema's. Zijn grootste voorbeeld in dit hele verhaal is Vlaco-medewerker Gerrit Van Dale, 'de vader van het thuiskringlopen'.

Dirk Noens

Dirk Noens, 55 jaar, woont in Ruisbroek in het zuidwestelijke hoekje van de provincie Antwerpen (nl. Klein-Brabant). Als landbouwerzoon volgde hij de opleiding landbouwtechnicus, later kwam er de opleiding natuur- en bosgids bij en vervolgens de cursussen boomverzorging en bosbouwbekwaamheid. Sinds 2008 werkt Dirk in het Provinciaal

Groendomein Vrijbroekpark te Mechelen als domeinwachter. Toezicht houden, onthaal regelen, gidsen voor schoolkinderen en volwassenen behoren tot zijn taken. Dirk is er ook actief in o.a. de bomenwerkgroep. Fietsen, wandelen en gidsen in de Hoge Venen zijn z'n passies en bomen verzorgen doet hij met evenveel passie als bijberoep, sinds 2005. Regelmatig geeft Dirk mensen advies over snoeien van bomen en struiken. Zijn ruime tuinkennis wil hij met heel veel plezier delen met anderen, zowel op vlak van snoeihout, grasbeheer als thuiscomposteren.

Annemie Nouters

Annemie Nouters is geboren in 1960 en getogen in Kaulille, deelgemeente van het Limburgse Bocholt. Ze is er getrouwd, mama van één zoon en drie dochters en oma van intussen vijf kleinkinderen. Ze is biologe van opleiding. Annemie is actief als natuurgids en is compostmeester van het eerste uur. Ze is doordrongen van de kringloopgedachte en heel erg begaan met thema's als biodiversiteit en waterkwaliteit. Moestuiniëren, fruitbomen verzorgen, kippen houden en imkeren werden haar met de paplepel ingegeven. Haar vrije tijd spendeert Annemie aan beheerwerk, zowel in eigen tuin als in natuurgebieden in de omgeving. Natuurwandelingen maken, daar geniet ze met volle teugen van. Annemie heeft vooral interesse in de thema's thuiscomposteren (liefst met kinderen), water- en voedselkringloop, en wil zich daar in haar toekomstig lesaanbod vooral op toeleggen.

Gino Cambier

Na 34 jaar loopbaan bij een multinational wilde deze 56-jarige Evergemnaar meer tijd besteden aan dingen die er echt toe doen. De kringloopboodschap mogen uitdragen voor Vlaco past perfect in dat plaatje. Tijdens de voorbije 20 jaar als compostmeester op de demoplaats bij het containerpark raakte hij ook geboeid door alle materiaalstromen. In zijn gezin wordt elk item dan ook

tegen het licht gehouden vooraleer het, eventueel ontmanteld, bij het restafval mag. In de aarde woelen is voor Gino altijd al het ideale middel geweest om te ontspannen. Als Vlaco-lesgever wil hij zich toeleggen op grasbeheer, thuiscomposteren en het winterklaar maken van de kringlooptuin.

Peter Drieskens & Sabine Valkeners

Voorwaar een Vlaco-lesgeverskoppel! Peter is 57 en Sabine is 53 jaar. Beiden zijn het echte 'jaggers': jonge, actieve, gepensioneerde beroepsmilitairen uit Leopoldsburg. Samen zijn ze de trotse opa en omi van vier kleinkinderen. Sabine en Peter zijn gepassioneerde natuurliefhebbers. Vanuit hun ervaring als lesgever en vormingswerker bij Defensie gaat hun interesse uiteraard ook uit naar het overbrengen van kennis, vaardigheden en attitudes aan mensen. In 2013 stapten Peter en Sabine in het lokaal samentuinproject "De Craenhofkens" in Leopoldsburg. De microbe van het ecologisch moestuinieren heeft hen sindsdien voor altijd besmet. Peter zal zich als Vlaco-lesgever vooral focussen op alle thema's van het kringloopgedachtengoed (incl. het moestuinieren). Sabine zal vooral werken rond bewaartechnieken voor voeding, koken met restjes en beperken van voedselverlies.

haar eigen ecologische tuin in Buggenhout waar ze plant en dier observeert, volop experimenteert en geniet. Ze werkte jaren als educatief medewerkster in de socioculturele sector en in het onderwijs. In 2018 besliste ze om van haar hobby haar beroep te maken. Sindsdien is ze tuinier bij Comité Jean Pain, hét bezoekers- en expertisecentrum voor thuiscomposteren en kringlooptuinieren in Londerzeel. Sylvie werd Vlaco-lesgever omdat ze haar kennis en ervaring graag wil delen met anderen. Ze is handig met tuinresten en leidt je graag rond op haar werkplek. De thema's waar ze rond wil werken zijn composteren, grasbeheer, snoeihout verwerken en kippen houden.

Anne Vandeputte

Anne werd geboren in Roeselare, enkele dagen voor de grote Watersnoodramp van 1953. Daar heeft ze gelukkig niets aan over gehouden. Nadat ze haar Master in de biologische wetenschappen behaalde (licentiaat Biologie heette dat toen) bleef Anne in Leuven hangen, zoals zovelen. Ze verdiende haar professionele sporen bij OVAM waar ze mee timmerde aan het Vlaamse afvalstoffenbeleid. Daarnaast was ze in opdracht van de OVAM en de EU actief in diverse buitenlandse afvalprojecten. Hoewel ze intussen de pensioengerechtigde leeftijd bereikt heeft, blijft Anne actief in de afvalsector en geeft ze ondermeer als zelfstandig consultant haar advies aan binnenlandse- en buitenlandse afvalprojecten van diverse aard. Kortom, het beheren van afval is haar passie! Thuis is zij de zgn. 'Hofdame': tuinieren en natuurbeleving zijn immers haar lang leven. Als Vlaco-lesgeefster focust Anne zich vooral op voedselverlies en hoe we de (keuken)restjes kunnen redden. Hoe kan het ook anders!

Marc Person

Marc was 18 in '68. Na drie jaar richting Latijn-Grieks te hebben gevolgd, koos Marc volop voor zijn hobby. Zo kwam hij op de Tuinbouwschool terecht waar hij diploma's tuinbouwtechnicus en landschaps- en tuinarchitect behaalde. Na een aantal jaren als zelfstandige te werken (verhuur op lange termijn van planten op hydrocultuur), kwam Marc in de verzekeringswereld terecht. Na een uitgebreide interne opleiding begon hij er les te geven aan verzekeringsmakelaars. Via die verzekeringen en dankzij een aantal fusies kwam Marc op een goeie morgen op de productafdeling van een bank terecht. Al snel kreeg hij daar de bijnaam 'de groene bankier'. Bij zijn pensionering wist Marc niet alleen hoe je planten, maar ook hoe je geld deed groeien. Sinds een praatje met de plaatselijke compostmeesters in zijn gemeente Lebbeke gaat Marc nu elke zaterdag helpen op de demoplats. En nu hij er de tijd voor heeft, is hij ook veel meer in zijn eigen tuin te vinden. Composteren, snoeien, kweken van eigen groenten, onderhouden van vaste planten, kleinfruit en gazon kunnen hem elke dag weer boeien. Hij vertelt er graag meer over in zijn lessen.

Sylvie Vandekerckhove

Sylvie voelt zich al van jongs af aan verbonden met de natuur. Sinds 1995 heeft ze

KRINGLOOPWEEKEND 2020

Op de kringloop kan je rekenen!

In 2020 zetten we ook weer deze slagzin centraal. Het Kringloopweekend vindt plaats op zaterdag 13 en zondag 14 juni 2020. Ook acties vanaf eind mei tot begin juli brengen we onder in deze campagne.

Door de coronamaatregelen zal de Radio 2-Tuindag in Bokrijk in 2020 niet kunnen plaatsvinden. De Vlaco-stand om jou te inspireren rond de kringloopweekendthema's zal dit voorjaar niet opgebouwd worden. Laat dit je echter niet weerhouden om creatief aan de slag te gaan met de drie thema's.

Volg alvast de Vlaco-facebookpagina en ontvang berichten en filmpjes over het kringloopweekend in je nieuwsoverzicht.

COMPOSTEER, met kwaliteit doe je profijt!

Vorig jaar berekenden we dat thuiscomposteren je 40 euro per jaar financiële winst oplevert. Dit jaar doen we er nog een schepje bovenop en benadrukken we de kwaliteit van je thuiscompost!

De nieuwe knop 'thuiscomposteerwijzer' op de homepage van www.vlaco.be neemt alle twijfel weg over wat je nu wel of niet thuis mag composteren.

Zo vermijden we dat er materialen in de thuiscompost belanden die er niet in thuis horen en op die manier de kwaliteit van het proces of de compost negatief beïnvloeden.

Het onderzoek dat Vlaco vorig jaar lieten uitvoeren, toont aan dat nog steeds 10,9 % bereide etensresten; 8,7 % vlees- en visresten en 9,4 % broodresten in de thuiscompostering belanden. Dat aantal fout gesorteerde materialen willen we naar beneden. En daar kan jij als kringloopkracht een belangrijke rol in vervullen.

De materialen die door cowboy- en indianenverhalen niet in de thuiscompostering belanden, terwijl die er wel in thuishoren – bv. citrus- of aardappelschillen – willen we ook onder de aandacht brengen. Stimuleren om deze wel thuis te verwerken, kan de hoeveelheid restafval weer naar beneden halen.

Als extra ondersteuning zetten we hieronder nog even enkele materialen in de kijker waar iedereen een andere mening over blijkt te hebben:

Composteerbare tijdschriftwikkels

Maar ook zoektermen zoals Bioplastic en Composteerbare verpakking leiden naar onderstaande uitleg van de thuiscomposteerwijzer.

Thuiscomposteren? SOMS WEL, SOMS NIET

Een biodegradeerbare of biologisch afbreekbare verpakking valt in aanwezigheid van zuurstof, bij omgevingstemperatuur en onder invloed van een microbiële werking uiteen in koolstofdioxide, water, minerale zouten en biomassa. In afwezigheid van zuurstof wordt het biodegradeerbaar materiaal omgezet in koolstofdioxide, methaan, minerale zouten en biomassa. Biodegradatie vindt plaats in verschillende milieus, bijvoorbeeld water of bodem. Structuurarm. Mineraalarm.

Het proces van biologische afbreekbaarheid dient zich, zonder bijkomende behandeling, binnen een beperkte tijdsspanne af te spelen. In de bodem bijvoorbeeld wordt door de wetgever een biodegradatie van 90 % binnen twee jaar geëist. Een composteerbaar materiaal zal in een professionele composteringsinstallatie binnen een termijn van twaalf weken desintegreren (uiteenvallen in delen) en biodegraderen, zonder negatieve gevolgen voor de compostkwaliteit. Er worden eveneens normen opgelegd voor zware metalen en ecotoxiciteit. Belangrijk zijn de woorden "professionele composteringsinstallatie". De test naar composteerbaarheid biedt geen garantie naar composteerbaarheid in een thuiscomposteerstelsel, simpel gezegd een compostvat of -bak.

Zowel voor composteerbaarheid als biodegradeerbaarheid zijn er in Vlaanderen labels ontwikkeld, respectievelijk het "OK compost"-label en het "OK biodegradable"-label, zoals hierboven uitgelegd. Specifiek voor biodegradeerbaarheid in de bodem bestaat het "OK bio soil"-label. Een thuiscomposteeromgeving kan je niet vergelijken met een professionele compostering. De hoeveelheid composteerend materiaal is kleiner, de temperatuur is lager en het proces is trager.

Vandaar dat het onafhankelijk controleorgaan TÜV AUSTRIA België (voorheen Vinçotte) het OK compost HOME-certificeringssysteem ontwikkelde om volledige compostering te garanderen, specifiek voor een thuiscomposteerstelsel. Het verschil met professionele compostering: er moet 90 % desintegratie zijn na 6 maanden (12 weken in professionele compostering) en 90 % biodegradeerbaarheid in de periode van 1 jaar (6 maanden in professionele compostering).

Alleen composteerbare verpakkingen met het "OK compost home"-label (let op het woordje "home"!) kunnen desgewenst thuis gecomposteerd worden. Technisch is dat zeker geen probleem; deze verpakkingen zijn immers getest en goed bevonden. Maar ...

Er is momenteel een duidelijk probleem met communiceren rond composteren van composteerbare verpakkingen in Vlaanderen. Uit onderzoek van Fost Plus blijkt dat consumenten niet goed wijs geraken uit de termen en logo's die er momenteel op de markt zijn. Dit maakt de 'insleep' van niet-composteerbare verpakkingen waarschijnlijk. Bovendien wordt er niet overal in Vlaanderen gft huis-aan-huis selectief opgehaald, en zijn er aanzienlijke verschillen per verwerkingsinstallatie, wat het op poten zetten van een uniforme communicatie omtrent composteerbare verpakkingen voor heel Vlaanderen verder bemoeilijkt. Toelaten van composteerbare plastics in het thuiscomposteerproces zal wellicht resulteren in de instroom van conventionele plastics die niet thuis composteren. Bovenstaande lijkt Vlaco een goede reden om het composteren van bioplastics (de term die gebruikt wordt voor alle bioafbreekbare verpakkingen) niet te adviseren, laat staan aan te moedigen, en de thuisverwerker er op te wijzen dat het thuiscomposteren van bioplastics enige risico's inhoudt.

In een circulaire economie gaan we uit van het 'reduce, reuse and recycle'-principe en is het niet zinvol om materialen zoals bv tijdschriftenwikkels (thuis)composteerbaar te maken als er geen link is met gft. Ze bieden geen meerwaarde in deze toepassing.

Thuis composteren JA	Thuis composteren NEE
Resten (o.a. schillen) van alle groenten, fruit en noten	Resten van vlees, vis, botten en graten, schaaldieren, (mossel-)schelpen, eierschalen**
Papieren koffiefilters, koffiegruis en losse thee	Brood, gebak, rijst, pasta, frieten, chips, snoep, gekookte groenten, koffiepads en theezakjes*
Kamerplanten en snijbloemen	Kaas, boter, olie, vet en sauzen
Resten uit de sier- en moestuin: bladeren, naalden, grasmaaisel, siergras, snoeihout, onkruid ...	Tuingrond, houtskool, asse, timmerhout
Mest en natuurlijke strooiselmateriaal van planteneters (konijn, schaap ...) of van kippen.	Uitwerpselen van katten en honden, kattenbakvulling, menselijke uitwerpselen.

*Veel theezakjes en koffiepads bevatten tegenwoordig naast papier ook microplastics, zelfs al lijkt het niet zo. We raden af ze thuis te composteren, tenzij duidelijk vermeld dat ze geen plasticvezels bevatten.

**N.a.v een strengere wetgeving over dierlijke bijproducten, raden we af eierschalen thuis te composteren

Hoe pak je het aan op de activiteit?

Raadpleeg vooraleer je activiteit plaatsvindt, thuis al eens de Vlaco-website zodat je zelf ook op de hoogte bent van de nieuwe regelgeving rond thuiscomposteren en probeer de knop 'Thuiscomposteerwijzer' zelf eens uit.

Overleg met je coördinator bij de milieudienst of je als ondersteuning nog materiaal wil printen of plastificeren.

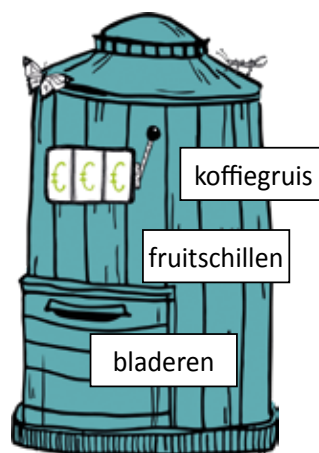
Heb je in je tuin voldoende ruimte, verzamel dan een ganse reeks restmaterialen uit je keuken, sier- en moestuin. Denk ook aan de materialen uit je konijnen- of kippenhok en etaleer ze bij je toon- en werkplek. Zorg zeker ook voor materialen die niet in je thuiscompost thuishoren.

Overloop één voor één de materialen en laat de mensen zelf nadenken of je het vermengd onder je compostering of niet. Zo kan je aan de hand van de verklaring in de thuiscomposteerwijzer een gefundeerde uitleg bovenhalen indien een discussie ontstaat.

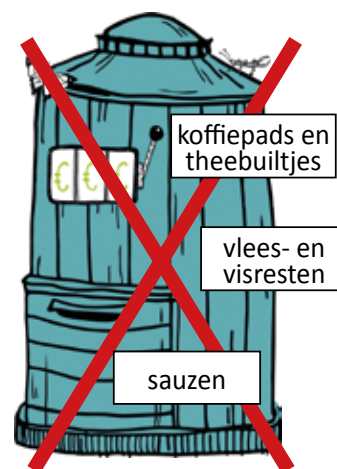
Sta je telkens een groter groepje te woord, maak dan groene en rode kaarten en deel deze aan je groep toehoorders uit. Rood voor niet composteren en groen voor wel composteren. Zo kunnen ze de groene of rode kaarten in de lucht steken als je hen bevraagd over de materialen en heb je onmiddellijk een zicht op de mogelijke discussiematerialen.

Kan je je uitleg niet in de buurt van een vat of bak geven, maak dan kaartjes met de benamingen van materialen en laat de bezoekers de kaartjes in de juiste kolom sorteren. Of leg twee affiches op tafel: één met een compostvat en één met een rood kruis over het compostvat. Waar belanden de kaartjes? De Thuiscomposteerwijzer vertelt je het juiste antwoord.

WEL

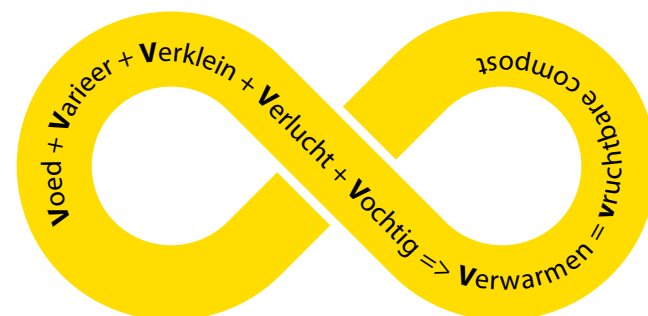
NIET

Als je weet wat mag en niet mag, kan je de toehoorders duidelijk maken dat thuiscomposteren enkel kwaliteit oplevert, als je ook een aantal vuistregels in acht neemt. Voor de eenvoud vatten we ze samen tot vijf vuistregels.

En toon ze terwijl je ze overloopt.

Belangrijke vuistregel: Volg de vijf V's dan krijg je er twee V's vanzelf bovenop

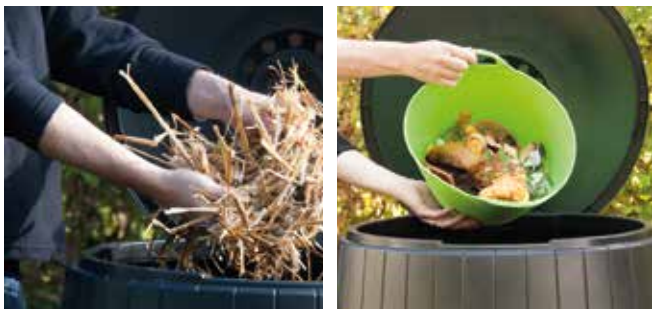
Voldoende voedsel: De ene zijn dood is de ander zijn brood. Dode planten zijn voedsel voor de talloze organismen die het op hun beurt tot voedsel voor planten en onrechtstreeks voor dieren verwerken.

Actief-creatief

Voldoende variëren: Zorg voor een goede afwisseling van 'bruin' en 'groen' materiaal: groen materiaal heeft weinig structuur, maar een hoog vochtgehalte (vb. gras en groenteresten); bruin materiaal is droog en stug, maar zorgt voor structuur (vb. stro, houtsnippers). Vermijd grote hoeveelheden van eenzelfde materiaal.

Voldoende verkleinen: Snij grof materiaal (vb. koolstronken, preibladere, volledige uien en uitgeperste, halve sinaasappels) in kleinere stukken.

Voldoende verluchten: Gebruik wekelijks de beluchtingsstok in het compostvat. Prik hem op een vijftal plaatsen in het composterend materiaal, draai een kwartslag en trek hem weer naar boven. Zo maak je schouwen waardoor de lucht bij de zuurstofminnende compostorganismen komt.

Bij grote hoeveelheden tuinresten, werk je met het driebakkensysteem waar het omzetten van bak 1 naar bak 2 de rol van beluchting opneemt.

Voldoende vocht: Zorg voor voldoende vocht en zuurstof, maar laat het composterend materiaal niet te nat worden. Je kan het vochtgehalte heel makkelijk controleren: neem een handvol halfverteerde compost en pers het samen in je hand. Kan je er helemaal geen vocht uitknijpen dan is het materiaal te droog. In dat geval moet je de compost bevochtigen. Kruip de compost tijdens het samendrukken als een platte brij tussen je vingers, dan is het materiaal veel te vochtig. Je kan dan best wat structuurmateriaal toevoegen. Zie je wat vocht tussen je vingers verschijnen maar behoudt de compost nadien zijn luchtige structuur, dan is de vochtigheid optimaal.

Volgde je de vijf vuistregels dan krijg je deze er gratis bovenop:

Vanzelf verwarmen: De eerste verteringsfase waarbij schimmels en bacteriën hun activiteiten ontplooiën, veroorzaakt een duidelijk merkbare temperatuurstijging. In een grote composthoop kan de temperatuur oplopen tot 50 à 60°C. Dat komt voor een deel door de lichaamstemperatuur van de micro-organismen die met vele miljoenen aan het werk zijn. Dit verschijnsel noemt men het broeien. Bij hoge temperaturen verloopt het composteringsproces het snelst. Onkruidzaden en ziektekiemen die zich mogelijk in het aangevoerde organisch materiaal bevinden, worden bij deze temperaturen vernietigd. In een compostvat blijft de temperatuur meestal een graad of 10 boven de buitentemperatuur. Wanneer je het vat eens helemaal leegmaakt en het na het oogsten van de verteerde compost opnieuw opstart, kan de temperatuur snel daarna stijgen tot 40 à 50°C. Die temperatuur houdt enkele dagen aan. Ze is te hoog voor de afbrekers van de tweede fase: de wormen, pissebedden, mijten en springstaarten. Pas later, wanneer de broei vermindert en de temperatuur onder 30°C daalt, nemen zij een deel van de taak over.

Onze volgende V is waarvoor we het doen. Enkel zo is onze kringloop gesloten:

Vanzelf vruchtbare compost: Als het vat bijna vol is, moet je het 'omzetten'. Verwijder de romp van het vat en leg het deel van de compost waarin nog veel wormen actief zijn, opzij met een riek. Verteerde compost kun je meteen gebruiken.

De geogste compost bevat een basisvoorraad voedingsstoffen en sporenelementen die je planten in de tuin nodig hebben. Compost

bevat vrij veel organisch materiaal en voedingselementen zoals stikstof, fosfor, calcium, kalium, magnesium ... Compost houdt deze voedende bestanddelen en water vast en stelt die ter beschikking van de plantenwortels wanneer die daar behoefte aan hebben. In de bodem gaat de afbraak van compost langzaam verder en verandert in humus van prima kwaliteit.

Het resterende materiaal meng je grondig dooreen en breng je opnieuw in het vat. Vergeet niet eerst opnieuw een laag luchtig materiaal op de bodem te leggen!

KRINGLOOP, beestig goed voor biodiversiteit!

Verlies aan biodiversiteit vormt één van de grootste bedreigingen voor onze planeet. In de Europese unie is 2/3 van de habitats op land in gevaar. Het is dus van belang om zoveel mogelijk dieren en planten in je tuin de kans te geven om zich te voeden, te nestelen, voort te planten, te vestigen ... Tuinen maken 8 tot 9 % van de totale grondoppervlakte uit en kunnen dus zeker hun steentje bijdragen voor de biodiversiteit. Reken er maar op dat de insecten, bodemdierpjes, vogels, kleine zoogdieren, wilde planten ... in je tuin er voordeel uit halen dat jij kringloopprincipes toepast.

Bewaar snoeihout en holle takken en bouw er een insectenhotel mee.

In een gemiddelde Vlaamse tuin zitten er zeker 20 soorten solitaire bijen en wespen die maar wat graag gebruik maken van een insectenhotel. En daar zijn de oorwormen, lieveheersbeestjes, zweefvliegen, wantsen ... dan nog helemaal niet bij gerekend.

Had je al een insectenhotel in de tuin, dan ben je hoogstwaarschijnlijk op dit moment al getuige van de enige wilde bende die net uit quarantaine ontwaakt.

Neem je insectenhotel mee naar de demonstratie in juni en leg aan de bezoekers uit, hoe achter de opgevolde stengels, de cyclus van ei tot bij een jaar lang zich afspeelt in die holle stengels en hoe de volwassen exemplaren zorgen voor de bestuiving van veel planten en bomen in je tuin.

COMPOST, jouw maat voor het klimaat!

Reken er maar op dat compostgebruik zorgt voor een kleinere voetafdruk.

Iedereen heeft tegenwoordig de mond vol van het klimaat en CO₂. Slogans als 'CO₂ weg ermee' sierden de klimaatmarsen in het voorjaar in verschillende steden in Vlaanderen. Alle ogen zijn gericht op de politici, maar hoe kunnen wij kringloopgewijs die voetafdruk verminderen?

Bomen, struiken, planten ... allemaal nemen ze CO₂ uit de lucht op en zetten dit om in voedsel en zuurstof. De koolstof (C) uit CO₂ is op die manier gebonden in de planten. Afgestorven plantendelen of snoeiresten op een gecontroleerde manier composteren, zorgt ervoor

dat koolstof wordt vastgelegd in een stabiel eindproduct 'compost'. Die compost aan de bodem toedienen, legt koolstof in de bodem vast. Zo zorgen we op termijn voor een behoud van de organische stof (humus) in de bodem.

Vlaco ontwikkelde een tool die berekent hoe jij je CO₂-voetafdruk vermindert door compost te gebruiken. Het resultaat wordt uitgedrukt in vermeden CO₂-equivalenten.

Als je een 40 l zak Vlaco-compost gebruikt, is je totaal vermeden voetafdruk 23 kg CO₂-equivalent. Deze vermeden voetafdruk komt overeen met de uitstoot van een gemiddelde personenwagen die een afstand van 142 km aflegt.

Gebruik de tool op je demonstratie in juni en verbluf de bezoekers met jouw score!

Gratis inspiratiebox

Alle gemeentelijke begeleiders van een kringloopwerking ontvangen een mail van Vlaco om de gegevens van de kringloopweekendactiviteit door te geven en op die manier aanspraak te maken op een gratis inspiratiebox voor een actie tussen eind mei en begin juli.

Omwille van de coronamaatregelen besloten we om meer bedenktijd te geven om de activiteitsdatum vast te leggen. Tot 27 april kunnen activiteiten in het kader van het kringloopweekend geregistreerd worden. Dit geeft ons nog voldoende tijd om de pakketten samen te stellen en in de loop van de tweede helft van mei te laten leveren.

Gratis inspiratiebox	Aantal
Folder Thuiscomposter in het compostvat	50
Folder Thuiscomposter in compostbakken	50
Folder Met insecten op hotel ...	50
Folder Compost brengt leven in de kringlooptuin	50
Uitdeelzakjes Rucolazaad	50
Brochure Thuiscomposter in de kringlooptuin	10
Brochure Vlaco-Compost brengt leven in uw tuin	10

Vlaco en Landelijke Gilden zetten in op Tuin van de toekomst

De succesvolle samenwerking tussen Open tuinen Landelijke gilden en Vlaco vzw blijft ook in 2020 behouden.

De Open tuinen zullen plaatsvinden in het laatste weekend van juni, nl. 27 en 28 juni.

Ook in de tuin van de toekomst is het kringloopverhaal van essentieel belang. We leggen de focus op kwaliteitsvolle compost maken. Landelijke Gilden rekent voor Open tuinen op de deskundige uitleg van de kringloopkrachten om de voordelen van thuiscomposter toe te lichten. En de bezoekers zullen het niet nalaten om je hierover honderduit vragen te stellen. Wees dus voorbereid op een spervuur van vragen als: Wat met het aardappelroof en de schillen? Maken citroenschillen mijn compost zuur? Overleeft mijn tomatenzaad in de compost? ...

Door de coronamaatregelen werden de provinciale infodagen voor de tuiniers geannuleerd. Vlaco en Landelijke gilden zetten echter alles in het werk om via digitale weg, de eerste contacten tussen de tuineigenaars en de kringloopkrachten die deskundige uitleg willen komen geven, tot stand te brengen.

Grond-grondiger-gegrond

THUIS COMPOSTEREN VAN MOESTUINRESTEN

Je zal maar met moestuinresten zitten ....

Heb je een moestuin, dan heb je het wellicht druk in voorjaar en zomer. In het voorjaar zijn er heerlijke radijsjes, smakelijke erwten, verse sla, de eerste rucola. En in de zomer oogst je jonge worteltjes en verse sperzieboontjes. Wie al wat langer moestuint, weet dat de moestuin een heel jaar werk vraagt (in herfst en winter wel wat minder dan in de zomer) màr tegelijk een heel jaar lang groenten kan opleveren. Denk maar aan winterworteltjes, rode biet of savooikool die je tot een heel eind in de herfst kan oogsten. Of typische wintergroenten zoals schorseneer, veldsla of spruitjes. Telkens als je de tuin in loopt om een deel van die late of wintergroenten te oogsten laat je wel wat oogstresten achter: het loof van de wortelen dat je van de plant draait, de lange bladeren en bladuiteinden die je van de prei of schorseneer snijdt, de oudste boerenkoolbladeren die van nature geel worden en afvallen. Tegen het einde van de winter en in de heel vroege lente ligt je tuin vol met dat soort oogstresten.

Zelfs al plan je alles nog zo goed, er blijven in winter en najaar ook altijd wel wat planten op het veld die de oogst niet halen; planten die toch niet zo goed bestand bleken tegen de vorst of de overmatige februari-regen, en groenten die ook gelust werden door 'ongediertjes' waardoor ze niet echt appetijtelijk meer waren voor de mens. Tegen het einde van de winter heb je ook dat soort moestuinresten.

Als je moestuinbodem een winter lang bedekt is met levende planten en/of door groenbemesters, dan benut je én bescherm je je bodem. Ook kun je je grond in de herfst en winter – of eigenlijk het hele jaar lang – afdekken met dode plantenmaterialen, mulchen heet dat. Die materialen zijn vaak heel uiteenlopend van structuur en samenstelling. We denken hier aan droge (boom)bladeren, stro (al dan niet met uitwerpselen vermengd), hooi, resten van grootbladige planten (smeerwortel, rabarber), grasmaaisel, de allerfijnste houtsnippers... Door die mulch aan te brengen bescherm je de bodem tegen zon, en in najaar en winter vooral tegen wind, vorst en (slag)regen. Zo gaat je goede bodem niet uitdrogen, wegwaaien of uitspoelen. Bovendien bevordert die mulch een goede bodemstructuur en een florerend bodemleven. Onder het motto 'blote grond is dode grond' levert een moestuin (waar de kringloopprincipes worden toegepast) op

het einde van de winter heel wat van dat soort on- of halfverteerde mulchresten.

.... en je wil ze kwijt?

Ieder rechtgeaard moestuinier krijgt vanaf de eerste maartse zonnestrallen klamme handjes en kriebels in de buik. Want wat zit hij of zij toch nog binnenshuis te doen? De tuin roept: "Kom toch buiten!" En dan begint het echte moestuinwerk (spitten, omwoelen, de bodem verbeteren, harken...). Ken je dat?

Maar vooraleer dat voorjaars-moestuinwerk mogelijk is, moet je alle winterse oogst- en mulchresten nog weghalen. Van die resten kan je echt de allerbeste thuiscompost maken. Doordat ze herfst en winter in de tuin hebben gestaan of gelegen, zitten die resten immers vol met bodemorganismen, schimmels en bacteriën die jouw composteerproces prima zullen doen verlopen. Hoe je die best composteert, lees je hieronder.

Thuis composteren ...

Je kan je moestuinresten composteren in een compostvat. Maar moestuinresten heb je vaak in behoorlijk grote hoeveelheden; vaak meer dan dat er in een vat kunnen. Om die reden geven we de

Grond-grondiger-gegrond

voorkeur aan één of meerdere compostbakken om dat materiaal te verwerken.

De moestuinresten die je verzamelt, breng je naar de eerste bak. Je kan hier eventueel beginnen met een 10 tot 20 cm dikke bodemlaag van versnipperd of niet te grof snoeihout. Bovenop die bodemlaag leg je de moestuinresten. De wanden van de bak vergemakkelijken het stapelen van de materialen en houden het geheel binnen de perken. Zo gaat er minder vocht en warmte verloren, spoelen minder voedingsstoffen uit en vermijd je ongedierte. Als je (eerste) bak vol zit met moestuinresten en bruin materiaal (en eventueel nog wat andere zaken zoals onkruid, het eerste grasmaaisel enz.) dan kan je beginnen met omzetten. *Noot: als je geen geld wil besteden aan een bak dan kan je uiteraard evengoed op een hoop composteren.*

Omzetten doe je naar de volgende bak. Die eerste omzetting is nodig om de lagen van groen en bruin materiaal goed met elkaar te mengen. Het omzetten is eenvoudig. Verwijder de voorkant van bak 1 en krab van boven naar beneden met de tanden van de riek krachtig het materiaal los. Daardoor worden ook stugge stengels en halfverteerde takjes en resten verder verkleind. Voor uw voeten valt nu een deels verkleind mengsel van verse en halfverteerde oogst- en mulchresten.

Controleer de vochtigheid, voeg zo nodig nog wat structuurmateriaal of wat water toe, schep alles in bak 2 en dek deze bak af. De optimale omstandigheden van vocht, lucht en voedsel die nu in het materiaal ontstaan zijn, veroorzaken in korte tijd (één tot enkele dagen) broei, die de compostering versnelt. Je zal merken dat de vertering vaak snel verloopt, dat het volume zienderogen slinkt en dat je na enkele weken van de meeste moestuinresten amper nog de herkomst kan herkennen. Je zet nu best nog één keertje om, quasi op dezelfde manier als vorige keer. Dek het omgezette materiaal best af om te voorkomen dat de compost in deze fase nat wordt. Klaar is Kees. Over enkele maanden vind je onder de dekplaat perfect rijpe compost!

... en ook gebruiken

De compost die je zelf geproduceerd hebt, kent heel wat toepassingsmogelijkheden. Check zeker eens de compostcalculator van Vlaco (<https://www.vlaco.be/compostcalculator>) om te weten hoeveel compost je best gebruikt bij welke tuinactiviteit. Je kan de compost gebruiken in moes- en fruittuin en ook in de siertuin. En ja, je kan goed verteerde compost zelfs gebruiken om zelf potgrond mee te maken. Neem hiervoor compost en tuingrond in een verhouding van 1 op 3. De compost zeef je best doorheen een handzeefje met mazen van ± 1 cm en de tuingrond is bij voorkeur kruimelig, niet nat en vrij van plantenwortels. Meng tuingrond en compost in een kruiwagen of emmer en je hebt de allerbeste potgrond. Zo kom je met compost het hele jaar rond!

Meer info vind je op www.vlaco.be en in de brochures die je kan downloaden via <https://www.vlaco.be/publicaties/thuiscomposteren-in-de-kringlooptuin> en <https://www.vlaco.be/publicaties/vlaco-compost-brengt-leven-in-uw-tuin>.

KRINGLOOP-THUISBLIJF-TIP

Vind ik leuk   Opmerking plaatsen   Delen

 Vlaco vzw 17 mrt. om 09:18 · 🌐

#stayhome #socialdistancing 🙋 Sla 3 vliegen in 1 klap met deze slimme 🍲 red-de-restjes tip van Vlaco! Heb je nog een portie gekookte groenten over van gisteren, nog wat bladerbrick- of filodeeg in de diepvries en loslopende kinderen thuis? Dan gaan jullie vandaag lekker voor samosa!

👍 Check 1: Je hebt slim je restjes verwerkt
👍 Check 2: Je kan er een speciaal Indiaas - Pakistaans familiedinertje van maken. Gevolgd door een Bollywood-film met het hele gezin?
👍 Check 3: Laat de kinderen het mee klaarmaken **#alweer30minutenverder**

#restjeskookboek #thuiskringlopen

Win-Win-Win! Smakelijk!

colofon

Uitgave van Vlaco vzw

Redactie: Kristof Van Stichelen,
Elfriede Anthonissen,
Kristel Vandenbroek

Vormgeving: Reclamebureau Mink

Druk: Drukkerij Buroform

V.U.: Rudy Meeus
Stationsstraat 110
2800 Mechelen

Redactie-adres: Vlaco vzw
Team ThuisKringlopen
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
Tel.: 015 451 370
thuiskringlopen@vlaco.be

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is toegelaten, mits bronvermelding.